

14. 3. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vývoj výkladu předžalobní výzvy aneb malý povzdech právního formalisty

Předžalobní výzva, jako důležitý aspekt pro přiznávání práva na náhradu nákladů řízení, je součástí tuzemského právního řádu již od 1. ledna 2013.[1] Dle aktuálního znění příslušného ustanovení § 142a odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) „žalobce, který měl úspěch v řízení o splnění povinnosti, má právo na náhradu nákladů řízení proti žalovanému, jen jestliže žalovanému ve lhůtě nejméně 7 dnů před podáním návrhu na zahájení řízení zaslal na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu výzvu k plnění“. Do dnešního dne sice došlo k dílčí novelizaci daného ustanovení, jednalo se nicméně pouze o změnu vztažení použití předžalobní výzvy z „úspěchu ve věci zahájené podle § 80 písm. b)“ (což byly před novelizací o.s.ř. zákonem č. [293/2013](#) Sb. taktéž žaloby na plnění) na výše uvedené znění.

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
KŘÍŽ A PARTNEŘI

Na první pohled tedy jde o poměrně jednoduché a přímé pravidlo, pohled druhý a hlubší však už okamžitě vyvolává řadu otázek, jak jej uplatnit k dalším institutům či částem civilního procesu, a jak do dnešního dne rozhodují i nejvyšší soudní instance, i povinnost zkoumat smysl a účel daného ustanovení.

Účinnost úpravy

Byť zákon č. [396/2012](#) Sb., který do úpravy o.s.ř. zavedl uvedené ustanovení § 142a, ve svých přechodných ustanoveních stanovil, že řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti daného zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů (přeneseně tedy že u takových řízení nesmí žalobci jít k tíži, že předžalobní výzvu v daném případě neučinil), rozhodovací praxe soudů v některých případech přistoupila k použití tohoto institutu retroaktivně; na významu pak nabývá, že daná rozhodnutí se objevovala na úrovni jak okresních, tak krajských a dokonce i u vrchního soudu.[2]

Takováto rozhodnutí nejen že vyvolávala ze strany odborné veřejnosti negativní reakce,[3] nýbrž byla i Ústavním soudem posouzena jako v rozporu s principem *ratione temporis*; tedy v případě, že soud nepřizná náhradu nákladů řízení s odkazem na nesplnění zákonné podmínky dle ustanovení § 142a, která v době zahájení řízení před soudem ještě neplatila, dojde k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.[4]

Byť zcela jistě platí zásada *iura novit curia*, dle které by k obdobným rozhodnutím nemělo docházet, není bohužel vyloučené, že se toto procesní pochybení vyúsťující v porušování ústavních práv žalobců opět někdy v rámci rozhodnutí u sporů starších 3 let neobjeví.

Náležitosti předžalobní výzvy

Zákon samotný příliš formálních či obsahových požadavků na předžalobní výzvu neklade. Z výkladu daného ustanovení se dá nepřímou dovodit požadavek písemnosti, dále zaslání ve stanovené lhůtě a z povahy věci i dostatečná určitost pro naplnění požadavku „výzvy k plnění“, tedy minimálně určení stran, výši a právní titul vzniku dané pohledávky.

V tomto směru je tedy významné rozhodnutí vrchního soudu sp. zn. 1Co 524/2013[5], ve kterém došlo k upřesnění formálních náležitostí. Bez dalšího se dá zcela jistě souhlasit s uvedeným soudem v tom, že *„předžalobní výzva k plnění je jednostranným procesním úkonem, u něhož zákon nestanoví konkrétní náležitost“, jakož i s argumentací, že „z logiky věci však vyplývá, že se jedná o úkon, v němž je identifikován věřitel i dlužník, výše a právní titul vzniku pohledávky (skutkové vymezení, z něhož právní důvod vyplývá), a je vyjádřena skutečnost, že dlužník je vyzýván k uhrazení dluhu“, stejně jako požadavek podpisu ze strany oprávněné osoby a odeslání v zákonem požadované lhůtě. Částečně problematický však vidím požadavek na uvedení informace, že „v případě neuposlechnutí v určité rozumné lhůtě bude následovat podání žaloby“.* Jak Vrchní soud argumentuje, *„záměrem úpravy ovšem právě bylo dát dlužníku informace o existenci dluhu a poskytnout mu poslední šanci, aby svoji povinnost uspokojit právo či pohledávku dobrovolně splnil a nevystavoval se nebezpečí nárůstu dluhu o náklady soudního řízení, případně vymáhání. Proto upozornění na hrozící soudní vymáhání žádaného plnění je podstatnou náležitostí (essentialia negotii) výzvy k plnění, bez něhož tento úkon nevyvolá zákonné následky“.* Je otázkou, zda tento poměrně formalistický požadavek Vrchního soudu odpovídá na jím odkazovaný účel přijetí ustanovení § 142a či jak v tomto směru posoudit občas se vyskytující fráze, které přímo explicitně hrozbu soudního vymáhání neobsahují (např. pouze obsahují ustanovení „toto je poslední výzva k úhradě“ či „podnikneme všechny kroky dle příslušných právních předpisů“).

Uvedené náležitosti nepřímou potvrdil i Ústavní soud v nálezu II. ÚS 2697/13,[6] v rámci kterého zde projednávaná předžalobní výzva (obsahující lhůtu k plnění, adresování a poučení o následcích v případě nezaplacení dluhu ve lhůtě včetně povinnosti hradit náklady řízení) splňovala dle názoru soudu veškeré náležitosti požadované § 142a o.s.ř.

Požadavek seznatelnosti dlužníka s vytykanou pohledávkou pak byl Ústavním soudem potvrzen i následně v rámci jeho nálezu z května minulého roku.[7] Tento zde zejména uvedl, že obecné soudy jsou povinny vždy zvážit, zda si je žalovaný vědom výše dluhu i titulu vzniku svého závazku, posoudit, zda na straně žalovaného mohly vzniknout pochybnosti o tom, který závazek má podle výzvy stěžovatele splnit, a zohlednit skutečný účel § 142a občanského soudního řádu, jímž je zamezení neúměrnému a neúčelnému navyšování nákladů soudního řízení. Proto tedy i v případě, kdy žalobce v daném případě vyzýval dlužníka skrze dluh vzniklý z titulu půjčky, nicméně soud prvního stupně na základě návrhu vydal směnečný platební rozkaz dle směnky danou půjčku zajišťující, je možno u dlužníka seznatelnost daného dluhu dovodit a nepřiznáním náhrady nákladů řízení tak zasáhly obecné soudy (argumentující zejména tím, že nárok ze směnky je zcela jiným nárokem než tím, který směnka zajišťuje) do ústavně garantovaných práv žalobce.

Ve věci požadavku na zaslání je pak třeba upozornit na rozhodnutí Vrchního soudu sp. zn. 7 Cmo 451/2013.[8] Byť se před a během účinnosti zákona č. [396/2012](#) Sb. objevovaly rozdílné názory, v jaké míře musí věřitel vykonat aktivitu pro zjištění aktuální adresy dlužníka a jak vykládat pojem „zaslat“,[9] dle Vrchního soudu není *„žalobce povinen ve smyslu § 142a odst. 1 OSŘ aktivně pátrat*

po adrese žalovaného před podáním žaloby a zásadně vychází z listin, které jsou mu v době, kdy činí předžalobní výzvu, k dispozici“.

Přiznání náhrady nákladů i při nezaslání výzvy

Samotné nezaslání výzvy dlužníku však nemusí vždy znamenat nepřiznání náhrad nákladů řízení. Dle 2. odstavce příslušného ustanovení platí, že „*jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, může soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti žalobci přiznat i v případě, že žalobce žalovanému výzvu k plnění za podmínek uvedených v odstavci 1 nezaslal*“. Za tyto je pak možné považovat zejména skutkové okolnosti daného případu, kdy dlužník má vůči věřiteli více dluhů a dlouhodobě je neplatí, dlužníku není možné doručovat či poštu dlouhodobě nepřebírá nebo kdy dlužník sám dal věřiteli najevo, že o jeho pohledávce ví (např. žádostí o poskytnutí splátek či odkladu splatnosti).[10]

Vedle těchto zákonem předpokládaných důvodů je však v dané věci nutné upozornit na poměrné nedávné rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4388/2013, kde soud konstatoval, že „*jelikož pro rozhodování o náhradě nákladů řízení je rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu, nebude absence výzvy podle ustanovení § 142a o. s. ř. zásadně důvodem pro nepřiznání náhrady nákladů řízení v případech, kdy žalovaný (dlužník) ani po doručení žaloby dluh nezaplatí, popřípadě jinak nepřivodí jeho zánik (viz např. započtením). Není-li totiž dlužník ochoten (nebo schopen) existující dluh ve lhůtě odpovídající ustanovení § 142a o. s. ř. zaplatit [respektive jinak „zajistit“, aby věřitel dosáhl účelu, pro který podal žalobu o zaplacení, jinak], není dán sebemenší důvod sankcionovat „pochybení“ věřitele, jde-li o absenci předžalobní výzvy k plnění.*“ Jelikož se k danému závěru Nejvyšší soud opakovaně přiklonil,[11] je z něj snadno dovoditelné, že striktně určené ustanovení § 142a odst. 1 o.s.ř. již nelze vykládat pouze gramatickým či jinak formálně laděným výkladem.

Závěr

Jak vyplynulo z výše uvedeného, byť bylo zavedení předžalobní výzvy bezesporu záslužným krokem (kolegové specializující se na vymáhání pohledávek prominou) a byť je tato výzva zakotvena pouze dvěma odstavci, je již od počátku daný institut spojený s celou řadou ne zcela jasných aspektů.

Rozsah příspěvku bohužel nedovolil blíže rozvést kupř. vztah předžalobní výzvy k výzvě k plnění, vztah k rozkazním řízením, chápání předžalobní výzvy jako úkonu právní služby či posuzování úspěchu ve věci při nemeritorním zastavení řízení. Přesto je možné i tak shrnout, že i když jsou předžalobní výzvy poměrně „malý“ institut v rámci civilního procesu, podcenění některého z judikaturou dovozených aspektů může pro věřitele znamenat v praxi značný finanční postih.

Mgr. Ing. Martin Jurník,
advokátní koncipient

Dlouhá 13
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 819 334

Fax: +420 224 819 343

e-mail: info@ak-kp.cz

[1] Skrze přijetí zákona č. [396/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

[2] Srovnej např. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 3. 2013, sp. zn. 3 Co 52/2012.

[3] Srovnej SR 6/2013, str. 213.

[4] Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2015, sp. zn. II.ÚS 2096/14.

[5] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 1Co 524/2013.

[6] Nález Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2013, sp. zn. II.ÚS 2697/13.

[7] Nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2015, sp. zn. I.ÚS 4047/14.

[8] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 4. 2014, sp. zn. 7 Cmo 451/2013.

[9] Srovnej např. Jan Tichý: Jiný pohled na předžalobní výzvu a náklady s ní spojené, Právní rozhledy 8/2014, s. 283; případně Svoboda, K. Jaké problémy působí předžalobní výzva? Právní rádce, 2013, č. 9, s. 38-40.

[10] Srovnej např. Martin Bílý: Předžalobní výzva - důsledky a problémy, Právní rozhledy 3/2014, s. 94.

[11] Naposledy v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4683/2015.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)